

LASTEN TURVALLISUUTTA LISÄÄVÄT TOIMINTATAVAT SB VANTAASSA

Sisällys

LASTEN TURVALLISUUTTA LISÄÄVÄT TOIMINTATAVAT SB VANTAASSA.....	2
Yleistä	2
Lasten turvallista harrastamista koskevat uhat.....	2
Ennaltaehkäisy: Miten varmistaa toiminnan turvallisuus alaikäisten ryhmissä?	3
Puuttuminen: Mitä sitten, jos häirintää tapahtuu?.....	4
Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä	5
Milloin ja miten rikostaustaote haetaan.....	6
Kenen rikostaustaote SB Vantaassa tarkastetaan?	7
Vastuuvallmentajien roolikuvaus.....	7
Tämän ohjeen hyväksyminen	7
Lisätietoa ja lähdeaineisto	7

24.1.2019

LASTEN TURVALLISUUTTA LISÄÄVÄT TOIMINTATAVAT SB VANTAASSA

Yleistä

Tässä ohjeessa kuvattujen toimintatapojen tarkoituksena on varmistaa ja edistää lasten turvallisuutta vapaaehtoistoiminnassa. Niiden avulla voimme ehkäistä alaikäisten koskemattomuutta ja turvallisuutta vaarantavia tekoja ja tapahtumia.

Ongelmia ehkäisevät toiminnan avoimuus ja lasten ja nuorten opastaminen. Lasten ja nuorten pitää tietää, kenen puoleen he voivat kääntyä, jos heidän henkilökohtaista koskemattomuuttaan on loukattu tai heidän mieltään askarruttavat omaan turvallisuuteen ja koskemattomuuteen liittyvät asiat.

Ohjeessa käydään läpi lapsen turvallisuutta edistäviä toimintatapoja sekä toimintamalli, jota SB Vantaa noudattaa liittyen Lakiin lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014).

Lasten turvallista harrastamista koskevat uhat

Lapsille ja nuorille järjestettävässä urheiluseuratoiminnassa on tavoitteena päihteetön, väkivallaton ja turvallinen ympäristö. Kuitenkin, kuten muutenkin yhteiskunnassa, lapset ja nuoret voivat myös harrastuksissaan joutua alttiiksi kaltoinkohtelulle. Tässä kappaleessa kuvataan vapaaehtoisten rikostaustan selvittämistä koskevan lain tavoitteita myötäillen, mitä tarkoitetaan seksuaalisella häirinnällä ja hyväksikäytöllä.

Seksuaalisessa häirinnässä lähtökohtana on aina häirinnän kohteen oma kokemus.

Häirinnän kohteena voivat olla sekä tytöt että pojat.

Häirintä voi ilmetä ainakin seuraavin tavoin:

- nimittely
- sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- seksuaalinen koskettelu, kuten nipistely, suutelu, puristelu
- puhelinsoitot, tekstiviestit ja sähköpostit tai seksuaalissävyytteiset kirjeet
- halventavat ja seksistiset vitsit
- toistuvat seksuaalissävyytteiset ehdotukset tai seksuaaliseen käyttöön viittaavat kutsut
- seksuaaliseen kontaktiin pakottaminen

Häirintä, syrjintä ja hyväksikäyttö ovat vallan väärinkäyttöä. Urheiluseurassa toimivan aikuisen suhde lapseen tai nuoreen on useimmiten valtasuhde. Aikuisen tulee pitäytyä flirtististä ja sukupuolisuuteen kohdistuvista kommenteista, jotka eivät ole hyvien käytöstapojen mukaisia ja joilla voi olla vahingollisia seurauksia lapsen ja nuoren kehitykselle.

Häirintää voi tapahtua myös lasten ja nuorten välisissä suhteissa. Huonoa käytöstä on esimerkiksi panettelu, "huorittelu", "homottelu" tai muu loukkaava nimittely. Aikuisen

24.1.2019

kasvatustehtävään kuuluu näihin tilanteisiin puuttuminen. Lasten ja nuorten rajat ovat aikuisen vastuulla. Puuttumattomuus tulkitaan usein äänettömäksi hyväksymiseksi, vaikka se olisikin aikuisen neuvottomuutta tai pelkoa.

Se, mikä koetaan häirinnäksi, riippuu yksilöstä, tilanteesta, vuorovaikutuksesta ja aiemmista kokemuksista. Ratkaisevaa on silti aina se, miten uhri kokee tilanteen. Jos hän tuntee tullessa häirityksi, asia tulee ottaa vakavasti.

Seksuaalinen häirintä loukkaa yksilön oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja itsemääräämiseen.

Lapsi tai nuori ei tiedä, missä sallitun toiminnan rajat kulkevat, eikä hän välttämättä uskalla vastustaa vieraan ihmisen auktoriteettia. Lapselta tai nuorelta ei siis voida edellyttää, että hän osaa tai uskaltaa ilmaista pitävänsä aikuisen käyttäytymistä loukkaavana tai vastenmielisenä. Ei voida myöskään olettaa, että hän pystyisi kieltämään häiritsevän käyttäytymisen.

Seksuaalisuus voi olla häpeän, loukkauksen, haavoittuvuuden ja hämmennyksen aluetta.

Siksi seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutunut lapsi ei välttämättä puhu kokemuksistaan eikä kerro niistä myöhemminkään, edes kysyttäessä.

On ensiarvoisen tärkeää, että toiminnassa mukana olevat aikuiset tiedostavat mahdolliset ongelmat ja puuttuvat ajoissa tilanteisiin, joissa häirintää tai muuta epätervettä vallankäyttöä on aihetta epäillä. Avoin ja jatkuva, ketään syyttelemätön keskustelukulttuuri on paras suoja ehkäistä epätoivottuja tilanteita.

Ennaltaehkäisy: Miten varmistaa toiminnan turvallisuus alaikäisten ryhmissä?

SB Vantaan periaate on, että kaikissa harjoituksissa ja muissa tapahtumissa paikalla on vähintään kaksi ohjaajaa tai muuta täysi-ikäistä. Jos valmentajia on paikalla vain yksi, voi toinen aikuinen olla esim. joukkueenjohtaja, huoltaja tai jonkun lapsen vanhempi. Salibandykouluissa ohjaajat voivat olla alaikäisiä, mutta yli 15-vuotiaita, mutta tavoitteena on edelleen kahden ohjaajan läsnäolo.

Ennaltaehkäiseviin toimintatapoihin kuuluu, että tämä ohje läpikäydään keskustellen vähintään kerran kaudessa toimihenkilökokouksessa, ohje on julkaistuna seuran nettisivuilla ja joukkueenjohtaja informoi ohjeesta ja sovituista toimintatavoista kauden alussa pidettävässä juniorijoukkueiden vanhempainkokouksessa.

Myös kauden alun joukkuekokouksessa lapsille ja nuorille kerrotaan esimerkein, millaista on kielletty seksuaalinen tai muu häirintä (tässä yhteydessä kielletään kaikenlainen kiusaaminen, vähättely yms) sekä neuvotaan kertomaan näistä joukkueen toiminnassa mukana oleville aikuisille ja/tai omille vanhemmilleen.

24.1.2019

Puuttuminen: Mitä sitten, jos häirintää tapahtuu?

On hyvä muistaa, että vastuu asian hoitamisesta on yksin aikuisilla, ei lapsella tai nuorella.

a) Kaikista häirintäepäilyksistä ja ilmoituksista pitää viiveettä ilmoittaa seuran johdolle (puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja) ja sopia heidän kanssaan jatkotoimenpiteistä. Puheenjohtaja Riitta Hellgren, riitta.hellgren@sbvantaa.fi, puh. 050 344 3296
Varapj. Minna Henriksson, puh. 040 527 6089, hallitus@sbvantaa.fi

b) Seuran tietoon tulee saattaa kaikki valitukset ja epäilyt. Niihin tulee aina suhtautua vakavasti. Vaikka kysymyksessä ei olisikaan vakava epäily hyväksikäytöstä, vaan pikemminkin huoli siitä, että aikuisen tai nuoren käyttäytyminen alkaa liukua väärään suuntaan, siihen tulee puuttua. Seuran nimeämä edustaja on yhteydessä osapuoliin sekä lapsen tai nuoren vanhempiin. Kun puhutaan sukupuolisesta häirinnästä, puhutaan usein sellaisista tilanteista, joissa ei ole kysymys rikoksesta, vaan asiattomasta käytöksestä.

c) Rikosepäilyihin on puututtava välittömästi. Jos on syytä epäillä, että kysymyksessä on rikos eli rikoslaisissa mainittu teko, on otettava viipymättä yhteyttä poliisiin ja lastensuojeluviranomaiseen sen lisäksi, että asiasta informoidaan viiveettä seuran johtoa.

Seuran nimeämä edustaja on yhteydessä myös lapsen tai nuoren vanhempiin. Poliisi selvittää, onko tapahtunut rikos, missä olosuhteissa se on tapahtunut ja keitä asia koskee.

d) Hyödynnetään tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita. Lähtökohtana on toimia lasten ja nuorten edun mukaisesti. Lasten ja nuorten turvallisuus on tärkeintä. Huolehditaan, että mahdollinen häirintä tai hyväksikäyttö eivät jatku.

Mikäli aikuisen käyttäytyminen alkaa liukua väärään suuntaan, se otetaan puheeksi tämän kanssa välittömästi. Mikäli nuoren käyttäytyminen aikuista kohtaan on epäasiallista, asiaan puututaan heti.

Jos kyseessä on vakavampi epäily häirinnästä tai hyväksikäytöstä, mahdollisen uhrin ja mahdollisen tekijän välinen kanssakäyminen katkaistaan, kunnes asia on selvitetty. Jos lapsen tai nuoren vanhemmat eivät ole tietoisia tilanteesta, heihin otetaan yhteyttä. Jos teko tai sen yritys täyttää rikoslain kuvauksen, ollaan viipymättä yhteydessä poliisiin ja lastensuojeluviranomaiseen.

f) Viestinnästä asiaan liittyen on sovittava seurajohtoon kanssa. Seurajohto tai seuran nimeämä edustaja vastaa viestinnästä sekä seuran sisällä että seurasta ulospäin. Viestinnän tavoitteena on viestiä selvästi ja totuudenmukaisesti. Varmistetaan, että kaikkia osapuolia, mahdollista epäiltyä, uhria ja uhrin vanhempia kuullaan huolellisesti tapahtuneesta.

Huolehditaan siitä, että kaikki osapuolet tietävät, miten valituksen tai epäilyn käsittely etenee toiminnan järjestäjän organisaatiossa ja miten toiminnan järjestäjä on reagoinut asiaan, esimerkiksi tehnyt ilmoituksen lastensuojeluun tai poliisille.

Ulospäin viestittäessä huolehditaan sekä mahdollisen uhrin että epäillyn tekijän oikeusturvasta.

Seura päättää selvitysten valmistuttua jatkotoimenpiteet, joita voivat olla esimerkiksi poliisille tai lastensuojelulle ilmoittaminen, asiasta sopiminen, varoituksen antaminen, toiminnasta sulkeminen tms.

24.1.2019

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä

Lakia lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä sovelletaan henkilöihin, jotka toimivat vapaaehtoisena lasten parissa.

Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, johon henkilöt, vapaaehtoiset, osallistuvat, omasta tahdostaan, oman valintansa ja motivaationsa mukaisesti ilman työ- tai virkasuhdetta vapaaehtoistoiminnan järjestäjään. Vapaaehtoisena voidaan lain mukaan kuitenkin pitää myös henkilöitä, jotka hoitavat tehtävää työsuhteessa kolmanteen osapuoleen, mutta hoitavat tehtävää kuitenkin vapaaehtoistoiminnan järjestäjän nimissä tai välittämällä.

1.5.2014 voimaan tullut laki edellyttää rikostaustoja selvittävältä seuralta:

- ohjeistusta alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta turvaavista toimista (tämä ohje)
- niiden tehtävänkuvien arvioimista, joissa rikostaustan tarkistaminen katsotaan tarpeelliseksi.

Toiminnan järjestäjä voi selvittää vapaaehtoisen rikostaustan, jos kysymyksessä on tehtävä, johon kuuluu:

1. säännöllisesti ja olennaisesti alaikäisen opetusta, ohjausta, hoitoa, huolenpitoa tai muuta yhdessäoloa alaikäisen kanssa ja
2. henkilökohtaista vuorovaikutusta alaikäisen kanssa ja
3. tehtävän hoitaminen yksin tai sellaisissa olosuhteissa, joissa alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ei voida turvata siitä huolimatta, että toiminnan järjestäjällä on käytössä toimintaa koskeva ohje tai tietty menettelytapa, jolla pyritään turvaamaan lasten henkilökohtainen koskemattomuus.

Toiminnan järjestäjä voi saada vapaaehtoista koskevan rikosrekisteriotteen vain, jos vapaaehtoinen on antanut kirjallisen suostumuksensa otteen hakemiseen. Suostumuksen voi ilmoittaa Oikeusrekisterikeskuksen sivuilla olevalla hakemuslomakkeella tai erillisellä asiakirjalla, joka liitetään rikosrekisteriotteeseen.

Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että vapaaehtoiselle on kerrottu:

- a) mitä tarkoitusta varten rikosrekisteriotetta pyydetään
- b) mitä tietoja rikosrekisteriotteeseen merkitään
- c) miten rikosrekisteriotetta ja siinä olevia tietoja käsitellään
- d) toiminnan järjestäjän velvollisuudesta luovuttaa rikosrekisteriote vapaaehtoiselle
- e) jos otetta hakee vapaaehtoistoiminnan järjestäjän toimeksiannosta toinen yhdistys

24.1.2019

Vapaaehtoisella voi olla hallussaan esimerkiksi työsuhdetta varten tai opintoihin kuuluvaa työharjoittelua varten saatu rikosrekisteriotte, jota hän voi hyödyntää vapaaehtoistehtäviin hakiessaan. Laissa ei ole määritelty kuinka pitkään ote on voimassa. Ohjeena voidaan pitää, ettei se saa olla kuutta kuukautta vanhempi.

Oikeusrekisterikeskus merkitsee rikosrekisteriotteelle tiedot seuraavista rikoksista:

- Sukupuolisiveellisyttä loukkaava teko (pornografiarikos)
- Seksuaalirikos
- Henkirikos (tappo, murha, surma)
- Ihmiskauppa tai törkeä ihmiskauppa
- Törkeä pahoinpitely
- Törkeä ryöstö
- Huumausainerikos

Merkintä rikosrekisteriotteessa ei estä henkilön ottamista tehtävään. Seuran vastuuhenkilöiden tehtävä on arvioida, voidaanko kyseinen henkilö ottaa tehtävään.

Milloin ja miten rikostaustaote haetaan

Kun seura hakee vapaaehtoista laissa tarkoitettuihin tehtäviin, sen on ilmoitettava, että vapaaehtoisen rikostausta on tarkoitettu selvittää.

Seura hakee rikosrekisteriotetta kirjallisesti Oikeusrekisterikeskukselta. Seura toimittaa oikeusrekisterikeskukselle hakemuksen lisäksi tarkistettavan henkilön allekirjoittaman suostumuksen sekä maksaa hausta syntyvät kulut.

Tarkastettavasta henkilöstä oikeusrekisterikeskuksen hakemukseen tulee liittää seuraavat tiedot:

- vapaaehtoisen henkilötunnus
- vapaaehtoistehtävän kuvaus, jota varten ote tilataan

Otteen vastaanottaa ja tarkistaa seurassa se henkilö (palkattu päätoiminen työntekijä tai hallituksen jäsen), joka on päättämässä, annetaanko vapaaehtoiselle kysymyksessä oleva tehtävä. Otteelta ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista kenellekään muulle, ei seuran toiminnassa oleville eikä ulkopuolisille. Henkilöllä on vaitiolovelvollisuus. Tietoja ei saa ilmaista sen jälkeenkään, kun henkilö ei enää ole siinä tehtävässä, jossa hän on tiedon saanut. Vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta voi seurata rikoslain mukainen rangaistus.

Seuralla ei ole oikeutta tehdä vapaaehtoisen henkilötietoihin muita merkintöjä kuin tiedon siitä, että rikosrekisteriotte on tarkistettu sekä otteen päiväyksen. Vapaaehtoisen henkilötietoihin ei saa koskaan tehdä merkintää siitä, onko otteelle merkitty rikostietoja vai ei. Seuran on luovutettava ote vapaaehtoiselle heti kun ote on tarkistettu.

Jos vapaaehtoinen ei tule kohtuullisen ajan kuluessa noutamaan toiminnan järjestäjälle lähetettyä rikosrekisteriotetta, ote hävitetään luotettavalla tavalla, esimerkiksi silppuamalla. Neljän viikon aikaa voidaan pitää ohjeellisena kohtuullisena aikana. Otteen voi vapaaehtoisen omasta pyynnöstä postittaa hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

24.1.2019

Kenen rikostaustaote SB Vantaassa tarkastetaan?

SB Vantaa tarkastaa tammikuusta 2019 alkaen alla luetelluissa rooleissa alaikäisten juniorijoukkueissa toimivien uusien vapaaehtoisten rikostaustaotteen Salibandyliiton suosituksen ja Olympiakomitean tähtiseurakriteerien vaatimusten mukaisesti.

- juniorijoukkueen vastuvalmentaja(t)
- ikäluokkavalmentajat (tehtävä vastuvalmentajan roolikuvauksen mukainen)
- maalivahtivalmennuksen vastuvalmentaja

Kaikille SB Vantaan päätoimisille työntekijöille on tehty rikostaustatarkistus työsuhteen alkaessa (Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 504/2002).

Vastuvalmentajien roolikuvaus

Vastuvalmentajien toimenkuva sisältää:

- säännöllistä alaikäisten opetusta ja ohjausta
- henkilökohtaista vuorovaikutusta alaikäisten kanssa
- tehtävän hoitamista yksin tai olosuhteissa, joissa ei voida ohjeistuksesta huolimatta taata alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta.

Näin ollen vapaaehtoisten valmentajien tehtäväkuva katsotaan sellaiseksi, että seuralla on mahdollisuus selvittää näiden rikostausta.

Tämän ohjeen hyväksyminen

Tämä ohje on hyväksytty käyttöön SB Vantaan hallituksen toimesta 6.1.2019.

Lisätietoa ja lähdeaineisto

Tämän oppaan kirjoittamisessa on lainattu ja tukeuduttu kattojärjestöjen, mm. Valon/Olympiakomitean yhdessä julkaisemaan dokumenttiin " TOIMINTAOHJE Lasten turvallisuutta lisäävät toimintatavat ja vapaaehtoisen rikostaustan selvittäminen"

<https://www.seuraohjelma.fi/seuranhallinto/seuratoimijat/vapaaehtoiset/getfile.php?file=308>

Oikeusrekisterikeskus, vapaaehtoisen rikostaustaote
<https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/asiakaspalvelu/rekisteritotteetjatodistukset/rikosrekisteri/vapaaehtoistehtavanjarjestajantiedonsaantioikeus.html>

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140148>